

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The version of the following full text has not yet been defined or was untraceable and may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/67023>

Please be advised that this information was generated on 2021-01-21 and may be subject to change.

Telkens alarm slaan schiet doel voorbij

Alweer een maand geldt in Nederland een terreuralarm. Volgens schiet het beleid van snel en luidruchtig alarm slaan zijn doel voorbij.

Michiel S. de Vries

Deze zomer zijn we nu al weer een maand geconfronteerd met een terreuralarm, dat ons waarschuwt voor dreigende aanslagen. Hoewel het op het eerste gezicht een goede zaak lijkt dat de overheid zo zichtbaar en alert reageert op zulke dreigingen, lijkt de huidige aanpak het tegengestelde te bereiken van wat men wil.

Welk doel dient het aangeven van een alarmfase? Voor de overheid is dat alles doen wat binnen de mogelijkheden ligt om terreuraanslagen te voorkomen, en als toch een aanslag plaatsvindt de gevolgen ervan te minimaliseren door de bevolking alert te maken. Wat dat betreft lijkt men in de hele westerse wereld te hebben geleerd van de kritiek op de veiligheidsdiensten na de aanslag op het WTC in New York.

Het is echter de vraag of dit doel met de huidige aanpak van alarmfases, grote koppen op de voorpagina's van dagbladen en het uitdelen van folders, wordt bereikt. De aankondiging van een van de eerste alarmfases in Nederland informeerde burgers nog eerder dan de politiediensten, die niet eens wisten wat ze moesten doen. De publiciteit die aan de alarmfases wordt gegeven, lijkt haar doel voorbij te schieten. Het leidt niet tot de arrestatie van terroristen, want die passen wel op om op dat moment op die plaats iets te proberen. Weliswaar is dat een doel op zich, maar het onbedoelde effect is dat zij vrij blijven rondlopen, hun activiteiten zich verplaatsen en steeds meer gebieden onder de alarmfase moeten vallen. Bovendien worden achteraf de wenkbrauwen gefronst en wordt de vraag gesteld of het allemaal wel nodig was. Er is immers niets gebeurd.

Naarmate vaker alarm wordt geslagen zal dit geluid alleen maar sterker worden. Dit is met name het geval omdat er negatieve gevolgen in het geding zijn. Als de luchthaven Schiphol wordt ontruimd omdat een reiziger zijn of haar tas is vergeten, het treinverkeer wordt stilgelegd als iemand een plastic tasje met daarin een pak ontbijtkoek in de coupe heeft laten liggen, of de postbestelling stil ligt als pubers uit baldadigheid een rondslingerend brandblusapparaat leegspuiten in een brievenbus, dan is het ook voor echte terroristen geen kunst meer om een land economisch te treffen: hier en daar wat laten liggen volstaat.

Het al te vaak alarmfases afkondigen leidt ook niet tot meer vertrouwen, maar tot een toenemend wantrouwen tussen bevolkingsgroepen en tegen de overheid. Zo gaat in de VS het verhaal dat als de steun voor Bush in de peilingen terugloopt, de alarmfase wordt opgevoerd om de bevolking maar te overtuigen van de blijvende dreiging en de noodzaak van steun voor de zittende regering.

Het leidt tot een steeds grotere en willekeuriger inmenging in de persoonlijke levenssfeer van alle burgers. Telefoon-, internet- en bibliotheekgebruik worden binnenkort voor langere tijd vastgelegd en geanalyseerd. Wie nog belang hecht aan privacy schijnt de realiteit uit het oog te hebben verloren.

Bovendien zijn er psychologische gevolgen. Bij veel mensen zal immuniteit optreden voor het afkondigen van alarmfases. Hoe vaker alarm wordt geslagen zonder dat er iets gebeurt, hoe minder mensen, als het serieus is, zich nog iets gelegen laten liggen aan het dan te geven alarm. Als het werkelijk fout gaat, zouden mensen wel eens het tegendeel kunnen doen van wat zij zouden moeten doen, namelijk eerst nog eens gaan kijken of het wel echt is. Mij is altijd een cartoon uit de Koude Oorlog bijgebleven, waarin een echtpaar naar de tv kijkt; het programma wordt onderbroken met de mededeling dat de derde wereldoorlog is begonnen, waarop een van beiden zegt: 'Kijk eens op een andere zender of er nog wat leuk is.'

Uiteraard zullen ook de veiligheidsdiensten dit beseffen. De vraag is dan waarom men toch voor de aanpak kiest om bij elke scheet met een orientaals geurtje alarm te slaan. Daarvoor moeten we ons de niet malse kritiek in herinnering roepen die deze diensten over zich heen kregen, omdat zij informatie die achteraf belangrijk bleek hadden genegeerd.

'Dat nooit weer', moeten alle veiligheidsdiensten hebben gedacht. In ieder geval moet worden voorkomen dat ons bij aanslagen verwijten worden gemaakt. Als daarmee het eigen straatje wordt schoongeveegd, dan maar de publiciteit opzoeken.

Daar is op zich niets tegen, maar als er een aanslag komt en de bevolking ter plaatse reageert traag of geheel niet, dan zal de kritiek op de veiligheidsdiensten anders maar wel even groot zijn. Het gaat dan niet om het negeren van informatie, maar om het onnodige kabaal dat eerder werd gemaakt over verouderde informatie, terwijl een aanslag niet is voorkomen. Er zullen vragen worden gesteld over de veelheid aan achteraf gezien overtrokken reacties en of niet had kunnen worden voorzien dat het met veel bombarie benaderen van alles wat vreemd is, de alertheid van de bevolking vermindert in plaats van verhoogt en het probleem slechts verplaatst in plaats van oplost?

Zulke vragen kunnen worden vermeden als wat realistischer wordt gereageerd op alles wat ietwat anders is.

Dr. M.S. de Vries is als bestuurskundige verbonden aan de Universiteit van Nijmegen.